

Študijná príručka: Žilinský kraj

Kontrolný kvíz

Odpovedzte na nasledujúce otázky v rozsahu 2 – 3 viet na základe poskytnutého textu.

1. Na aké hlavné územné celky sa člení Žilinský kraj a ktoré okresy do nich patria?
2. Charakterizujte podnebie a najvýznamnejší vodný tok Žilinského kraja.
3. Ktoré priemyselné odvetvia sú kľúčové pre ekonomiku Žilinského kraja?
4. Vymenujte štyri národné parky, ktoré sa nachádzajú na území kraja.
5. Čím je Vlkolínec výnimočný a kedy bol zapísaný do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO?
6. Popíšte pôvod a polohu Oravského hradu.
7. Aké druhy turizmu sa rozvíjajú v Žilinskom kraji vďaka jeho prírodným podmienkam?
8. Čo je základom živočíšnej výroby v regióne a v ktorých jeho častiach sú rozšírené salaše?
9. Aký bol pôvodný účel Budatínskeho hradu a pri sútoku ktorých dvoch riek sa nachádza?
10. Aký je hlavný rozdiel medzi pamiatkovou rezerváciou a skanzenom podľa textu?

Kľúč správnych odpovedí

1. Žilinský kraj sa delí na päť celkov: Horné Považie (okresy Bytča, Žilina), Kysuce (Kysucké Nové Mesto, Čadca), Orava (Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín), Turiec (Martin, Turčianske Teplice) a Liptov (Ružomberok, Liptovský Mikuláš).
2. Kraj má mierne teplé až chladné vlhké podnebie s najnižšími teplotami na Slovensku. Najdlhšou riekou je Váh, ktorý priberá prítoky z jednotlivých kotlín. V kraji sa nachádza aj 11 vodných nádrží, ako napríklad Oravská priehrada a Liptovská Mara.
3. Pre ekonomiku kraja je významný priemysel, ktorý je zastúpený najmä strojárstvom, drevárstvom, automobilovou a papierenskou výrobou. Prakticky v každom okresnom meste sa nachádza aspoň jeden významný priemyselný podnik.
4. Na území Žilinského kraja boli vyhlásené štyri národné parky. Sú to Národný park Malá Fatra, Národný park Veľká Fatra, Tatranský národný park (TANAP) a Národný park Nízke Tatry (NAPANT).
5. Vlkolínec je pamiatková rezervácia ľudového staviteľstva, ktorá predstavuje zachovaný typ stredovekého dedinského sídla s drevenou architektúrou. Do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO bol zapísaný v roku 1993.
6. Oravský hrad je najvýznamnejšia pamiatka hradného staviteľstva na Slovensku. Pôvodne bol postavený v 13. storočí ako malá pevnosť na brale týčiacom sa nad riekou Orava.
7. Vďaka termálnym prameňom sa rozvinuli kúpele (Rajecké a Turčianske Teplice, Lúčky) a termálne kúpaliská (Bešeňová, Tatralandia). Členitý terén a horské podmienky podporujú zimné športy, cykloturistiku, agroturistiku a pešiu turistiku.
8. Základom živočíšnej výroby je pasienkársky chov dobytka a oviec na mäso, mlieko a vlnu. Salaše, ktoré ponúkajú tradičné výrobky, sú navštevované najmä na Kysuciach, Orave a Liptove.
9. Budatínsky hrad bol postavený v 13. storočí ako strážny hrad. Jeho strategická poloha bola pri sútoku riek Váh a Kysuca.
10. Hlavný rozdiel spočíva v tom, že pamiatková rezervácia ľudového staviteľstva, ako napríklad Vlkolínec, je miesto, kde stále aktívne žijú miestni obyvatelia. Skanzen je naopak expozícia prenesených pamiatok, ako napríklad skanzen v Pribyline.

Námety na esej

1. Analyzujte vzťah medzi geografickým charakterom Žilinského kraja (členitý povrch, kotliny, pohoria) a jeho ekonomickým zameraním, vrátane priemyslu, poľnohospodárstva a cestovného ruchu.

2. Na základe informácií o Vlkolínci, Oravskom hrade, Budatínskom hrade a skanzenoch rozoberte význam kultúrno-historického dedičstva pre identitu a turistický potenciál regiónu.
3. Popíšte význam vodných zdrojov (rieka Váh, Orava a vodné nádrže) pre Žilinský kraj z hľadiska výroby energie, zásobovania pitnou vodou, dopravy (historické pltníctvo) a rekreácie.
4. Porovnajte rôzne formy turizmu v Žilinskom kraji, ako sú kúpeľníctvo, zimné športy a kultúrna turistika. Diskutujte, ktoré lokality sú pre jednotlivé formy kľúčové a ako sa navzájom dopĺňajú.
5. Rozoberte, ako erby miest (napr. Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Kysucké Nové Mesto, Martin) odzrkadľujú historické, náboženské a symbolické aspekty ich identity.

Glosár kľúčových pojmov

Pojem	Definícia podľa zdrojového textu
Pamiatková rezervácia ľudového staviteľstva	Typ chráneného územia, ktoré sa od skanzenu líši tým, že v ňom aktívne žijú miestni obyvatelia. Príkladom je Vlkolíneec.
Skanzen	Expozícia najvýznamnejších kultúrnych pamiatok, ktoré boli prenesené z iných lokalít, napríklad zo zatopených dedín (ako skanzen v Pribylíne).
Drotárska expozícia	Jedinečná výstava nachádzajúca sa v Budatínskom hrade, zameraná na drotárske remeslo.
Pasienkárstvo	Forma živočíšnej výroby zameraná na chov dobytky a oviec na pasienkoch, typická pre Kysuce, Oravu a Liptov.
Zrubový dom	Typ drevenej stavby, ktorý tvorí architektúru Vlkolínce. Domy sú situované na úzkych parcelách.
Orloj	Astronomické hodiny; v kontexte textu ide o drevený orloj v Starej Bystrici na Kysuciach, ktorý je súčasťou sochy Panny Márie.
Salaš	Typické zariadenie pre severné Slovensko, ponúkajúce tradičné výrobky z ovčieho mlieka ako bryndzové halušky, parenice či oštiepky.

Geomorfologický celok	Výrazná jednotka zemského povrchu, ako napríklad pohoria (napr. Javorníky, Malá Fatra) a kotliny (napr. Žilinská, Turčianska).
Krasové formy	Formy reliéfu vytvorené činnosťou vody v rozpustných horninách. V texte sa spomínajú v súvislosti s Prosieckou a Kvačianskou dolinou.
Kotlina	Zníženina obklopená pohoriami. V Žilinskom kraji oddeľujú pohoria kotliny ako Žilinská, Turčianska a Podtatranská.